

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pro Tvendo Sacro Coelibatv Axioma Catholicvm

Ceneau, Robert

Parisiis, 1545

Voti oboedientiae antiquissimum institutum liquidò demonstrare.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30468

cit. Idēq; arbitratur bonū esse hominē mulierē non tangere: quin potius optat omnes esse sicut seipsum, utpote cœlibes & innuptos, atque adeo virgines. Iam vnde obedientiæ promptitudo deriuari queat aptius, & hauriri commodius, quàm ex eo quod apud Lucam nono scriptum est: Qui vult venire post me, abneget semetipsum? Hinc vastissimum pelagus prodijt apud Cassianum de institutis renūciantium. Hinc est illud Augustini oraculum, Tolle voluntatem, infernus nō erit. Hinc & illud abbatis Ioseph oraculum decimasexta collatione, quo legali quadam sanctione apud viros spirituales perscriptum esse asserit, quod nemo plus iudicio suo quàm fratris credere debeat, si nunquā velit diaboli calliditate deludi. Hinc & illud Sapientis oraculum, Ne innitaris prudentiæ tuæ. Sic enim fiet, ut nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate alter se submittat alteri, suadente Paulo, Honore inuicem præuenientes. Qua in re audiendus est abbas Ioseph capitibus vndecimo & duodecimo. Scriptū enim est, Vir spiritualis omnia diiudicat, etiam secreta dei. Carnaliū vero ridicula capita potius subsannanda veniunt, quàm curanda. Non enim accipit stultus verba prudentiæ, nisi dixeris quæ versantur in corde ipsius. His tribus euangelicæ doctrinæ fluentis absorbeat ac suffocatur Cerberus ille triceps, qui suo ore trifauci orbē vniuersū deuorare cōtendit: quem graphice depinxit diuus Ioannes in sua Canonica, ita dicens: Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, quæ castitas suffocat: aut superbia oculorū, quæ spontanea paupertas extinguit: aut superbia vitæ, quam suffodiens mansuetissima obœdientia radicitus euertit. Iam igitur aptissimè succedit de obedientiæ vi, energia, venerandōque instituto priuatim ac speciatim differendi locus.

Voti obœdientiæ antiquissimum institutum liquidò demonstrare.

f iij

Nec vlla re minus aut vetus aut priscum fuisse obedi-
 etiæ institutū existimabit, q̄squis præfecturę in cę-
 nobiis rationē vel ipsi^o p̄fecti nomine cōsiderauerit.
 Nam abba quid aliud quā patrem significat, teste Paulo,
 qui ait: In quo clamamus abba pater, sumptum nomen à ve-
 tustissima lingua Hebraica: cum episcopus nomen sit recen-
 tius, utpote ex Græco desumptum? Ut autem ex nomini
 vetustate rei etiam deprehendatur antiquitas, constat fili-
 os prophetarum olim appellatos, in quos ipsi propheta ius
 paternum exercerent, eos & eruditione instituendo & mo-
 ribus. Erat ergo pater spiritualis is, quem hodie abbatem
 vocamus: sicque ab eo tempore in hanc vsque ætatem deduc-
 ta est spiritualium filiorum selecta, ac verē monastica ob-
 cediencia. Cui præstandę obnoxij erant ij, qui filij diceban-
 tur prophetarum. Non enim alia ratione filij aut diceban-
 tur, aut erant, quā aut morum disciplina, aut sapiētia eru-
 ditione. Hi nimirum erant, quorum vetustatem recenset in
 Hebræis diuus Paulus, dum ait: Circumierunt in molotis,
 in pellibus caprinis, egentes, angustati, afflicti, quibus
 dignus non erat mundus. Tales, inquam, erant hi, qui-
 bus Helisæus tuguriola extruenda curauit: & quos alioqui
 fame perituros aluit. 4. Regum 4. & 6. Hos sola obediencia
 filios faciebat, & morum disciplina. Non est ergo recē-
 inuentum obediencia monastica aut res, aut nomen.
 Nam de ea speciatim loquimur.

De Esscorum obediencia quid attinet dicere, quorum
 disciplina viuendique formula, ac parendi necessitas, a Io-
 sepho pariter ac Philone multis nominibus commendat-
 tur. A verbis eorum recensendis abstinemus. Alio enim
 loco enarrata sunt.

Iam quam obediencia in propriæ voluntatis abdi-
 catione consistat, Christus Dominus nihil aliud, quā
 obediencia statuit, quum ait: Si quis vult venire post
 me, abneget semetipsum: tollat crucem suam, & sequa-
 tur me. Abnegat autem se, cui nihil iam restat agen-
 dum ex propriæ mentis arbitrio, sed alienæ subiecit o-
 mnia voluntati. HVC Etiam & illud spectat,
 quod Dominus ait: Nisi conuersi fueritis, & efficiami-
 ni sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum.

Atqui paruulus non proprio, sed alieno, & eo quidē pater
no, regitur arbitrio. Qua de re præclarè diuus Hierony-
mus ad Rusticum monachum ait, Præpositum monasterii
timeas, vt dominum: diligas, vt patrem: credas esse salutare
quicquid ille præceperit, nec de maiorum sententia iudices,
cuius officii est obcedere, & implere quæ iussa sunt, dicente
Moysē Audi Israel, & tace. Chrysostomus aduersus vitupe-
ratores vitæ monasticæ huiusmodi obcedentiam ita com-
mendat, vt in ea vitæ monasticæ proram puppimque consti-
tuat. Obcedentię vim sanctę atque energiam eleganter il-
lustrat Casianus in collatione abbatis Piamonis: qua per-
lecta, nemo nisi cum summa impietate obcedentię voto de-
trahere potest. Quæ quidem apud dominum tatum valuit,
vt suis cultoribus spiritū prophetiæ impetrarit. Author hu-
ius rei idem ipse Casianus de institutis renunciatum lib.
quarto, vbi de abbate Ioanne cap. xxiii. sic ait, Ponimus pri-
mum abbatem Ioannem, qui commoratus est iuxta Lico,
quod est oppidum Thebaidis: quiq; propter obediētię vir-
tutem vsque ad prophetiæ gratiam sublimatus, sic vniuer-
so claruit orbi, vt etiā regibus mundi huius merito suo red-
deretur illustris. Nam cū in extremis, vt dixim⁹, Thebaide
partibus commaneret, nō ante præsumebat Theodosius im-
perator ad præpotentiū bella tyrānorum procedere, quā
oraculis illius animaretur atque respōsis. Quibus confidēs
velut cœlitus sibi delatis, trophea de bellis desperatis atque
hostibus reportabat. Hæc ille. Iam quis tam impius, vt dā-
nare audeat pium obediētię institutum, cum videat illud
domino probari signis atque miraculis? Deus est qui iusti-
ficat, quis est qui condemnet?

Totus Casiani liber de institutis renunciatum refertus
est huius obediētię spiritualibus emolumentis, ex quo cō-
pertum cuius esse poterit nō sine numinis afflatu mētibus
hominum immissam fuisse hęc obediēdi legem: cū idem
in proœmio ita dicat: In Thebaide cœnobii est quanto nu-
mero populosius cūctis, tanto conuersationis rigore distri-
ctius. Siquidem in eo plusquā quinque milia fratrum sub
vno abbate reguntur, tantaque fit obediētia hic tam pro-
lixus monachorum numerus omni æuo seniori suo subdi-
tus, quanta non potest apud nos vnus vni vel obedire per-

modico tempore, vel præesse. Quorum tam longa perseverantia, humilitas atque subiectio, que admodum tam diuturna perduret, quæve institutione formetur, per quam usque ad incurvam senectam in cœnobio perseveret, opinor nos debere perstringere. Hætenus ille. Vides renunciatio nem hoc loco designari non annuam, sed perennem: non rariam, sed perseverantem, non momentaneam, sed perpetuam. Quod & apertissimè cap. xxxiii. ostendit, dicens melius esse non vouere, quam post votum promissa, non reddere: sed que non temere recipiendos eos, qui renunciaturi accedunt, ne rei grauioris supplicii efficiantur. Quin & totum cap. xxxvi. meminit huius perseverantiæ usque ad mortem duraturæ. Memineris, inquit, quod si quæ destruxisti, iterum reedifices, præuaricatorem te constituas: sed potius in hac nuditate, quam coram deo & angelis eius professus es, ad finem usque perdures. Non enim qui cœperit, sed perseverauerit in his usque in finem, hic saluus erit. Hæc ille. Nulla in his verbis reliqua esse potest temporanei monachatus cõiectura: quam disciplinæ ecclesiasticæ ofores suo Marte exco gitarunt, huc respicietes, ut dum de perpetuo temporaneum, deque necessario arbitrarium monachatum constituere molitur, huiusmodi professionem monasticam breui, si queat, momento annihilent ac perdant. Verum ut nunquam liuori deesse poterit quod arrodat, deerit tamen quod deoret, cõsumat, aut perdat. Est enim omni adamante solidior, omni candidior ebore, omni denique gemma venustior vitæ monachalis honesta disciplina: quæ nec dissoluere possunt aut machinæ, aut rauco fulgura missa sono. Et ut cætera o mittam, firmum sane ac perseverans vitæ monachalis institutum florentissima diui Augustini ætate viguisse perspicuum adeo est, ut in ea re si quis hæsitet, nihil aliud quam inscitiam suam prodat, idque magno suo nominis incõmodo. Quid enim stupidius est, quam de mente Augustini dubitare, que nullo non loco se præstet obuiam eius scripta vel ab ipso libere salutati? Libet igitur pauca ex plurimis delibare. primum occurrit illud, sermone de obediencia: Placuit vobis omnibus vnum in deo sentire, & omnia cõmuniter possidere. Hæc autem facere voluistis non coactè, sed sponte: & usque ad mortem viuere sine proprio profiteri voluistis. O presby-

ter attende, & vigilanter attende, q̄ promittere tuum fuit, sed dimittere nō est tuum. Alligatus es vxori, noli iam quere solutionem. Absolutus es ab vxore, noli iam quere vxorem: quia tecum habes causam. Ligasti te mihi, nunquid te compuli? Nunquid te rogavi, vt venires? Nunquid applausi promittens hæc & illa? Absit omnino. Igitur esto fidelis, & dabo tibi coronam vitæ. Noli mihi resistere, sed esto vsq; ad mortem obædiens. Noli mihi resistere, quia omnis potestas à deo est: & qui potestati resistit, dei ordinationi resistit. Non tamen veni, vt super vos potestatem haberem: sed tantum, vt cū fratribus meis viuerem in solitudine. Et ecce nunc episcopus sum, & pauperem me esse non erubescō. Quare? Quia pauper paupertatem seruare promisi. Cauete igitur, ne me pauperem relinquatis. Pauperes tecum esse voluistis, cauetē ne diuitiis capiamini. Illud quoque ad obædiētæ vinculum pertinet, quod subiungitur. Cauete ergo sacerdotes, ne aliquis vestrum audeat insurgere contra prepositum vel presbyterum, qui omnium vestrum curam gerit. Ipsi enim positi sunt in ecclesia ad nostram utilitatem, vt prouideant quid agere debeamus, vt etiam pro nobis rationē deo reddat, & vnitatem ecclesiæ custodiant: de qua dominus nos voluit esse sollicitos, ne tanquam oues nō habentes pastorem per diuersos errores ab vnitatem fidei diuisi essemus. Sicut enim vnus est dominus, & vnus pastor: sic & vnū ouile esse voluit. Propterea noluit dominus scindi tunicam incōsutilem, quæ integra erat, quia non patitur ecclesiæ violari vnitatem. Ideo Paulus ait, Obsecro fratres per nomē domini Iesu Christi, vt nō sint in vobis schismata, sed seruate vnitatem spiritus in vinculo pacis. Nam sicut multi radii procedunt ab vno sole, & tamen vnum lumen est: ita & nos multi ab vno capite procedentes, omnia pacificè & communiter possidere debemus. Ex hoc certe diui Augustini loco oculatus quisq; facillè deprehendet sanctæ obediētæ originem ex scripturæ sacræ fontibus deriuari. Nam si, auctore Paulo, obediendū est principibus ac ducibus, quos tāquam legem viuam præesse politię necesse est, hinc planum esse omni regendæ & instituendæ cōgregationi opus esse non mutis tantum legibus, verū & viuā lege vt sunt in politia principes, in familia parentes, & in eccle-

sacro cōiūto pastores, quos meritò quis vocet nomophylaces. Et hi quidem frustra instituuntur, nisi subsint iusta parendi necessitate obligati. Si igitur necessaria est obedientia pro tuenda ciuili tranquillitate & concordia, quanto magis vbi de salute animæ, conuersione morum, & rerum diuinarum contemplatione alenda fouendâque agitur? Quæ omnia tractantur, in cœnobiis ad disciplinæ regulam ritè comparatis. Quàm enim vtilis sunt huiusmodi cœtus, & sacra comitia, tam necessaria sunt leges, & qui legibus conseruandis præsent præsent nomophylaces. Quæ omnia vana forèt, nisi accesserit obedientiæ vinculum, parendique necessitas. Ideoque meritò hoc loco diuus Augustinus exigit à sibi credito monachorum grege, iure, & eo quidem iustissimo, debitam obedientiam: cuius necessitatem ex sacre scripturæ fontibus haurit, seruandamque omnibus proponit. Idem quoque in sermone de communi vita clericorum ad fratres eremitas sic inquit, Ecce ego dico audite. Qui societatem communis vitæ iam susceptam deserit, à voto suo cadit, à professione sancta cadit. Obseruet iudicet scilicet deum, non me. Et paucis interiectis sequitur, Ego scio quantum mali sit profiteri sanctum aliquid nec implere. Vouete, inquit, & reddite domino deo vestro. & Melius est non vouere, quàm vouere & non reddere. Virgo si nòquam fuit in monasterio, & sacra est, illi nubere nò licet: si autem cœpit esse in monasterio & deserit, virgo est, sed dimidia ruit. Clericus si à proposito cecidit, quo professus est communiter viuendi societatem, dimidius & ipse cecidit. Hæc ille. Nemo certe inficiari potest ex Augustini officina prodisse locos, quos nuper citauimus: cum apertissimè declarat suum de vita monachali institutū, eiusque ingressum ac progressum. Quorum nemo conscius esse poterat, nisi vnus Augustinus: præsertim cum nominatum ceteri sui sanctissimi instituti indiuiduos comites, auctores, & fautores. Quæ omnia non nisi ab Augustino dici poterunt, sed ne cogitari quidem.

Rideat ordinem monasticum quantum velit scurriliter Erasmus, nihil prorsus inde referet à viris cordatis, nisi sinistram aut emulatores aut signorum suorum delictoris opinionem. Dum enim aliis inurere notam existit

mat, grauiorem sibi proprii nominis iacturam parat: ac veluti in puluerem sufflans, oculorum sibi aciem lucemque adimit. Deniq; malum ad se attrahit, vt Cæcias nubes. **Qui** dum Paulini paraphrastæ personam sustinet, sibi temperare non potuit, quin scurram ageret statum monasticum traducens, mutatis parumper elemētis. Carmelium, Augulium, Franquillium, Benoſium, portetosa nomina suo Marte cōficta vnus protulit, secundum credo non habiturus nec histrionem quidem, aut mimū imitatore. Non enim ita debuit diui Pauli autoritate abuti, vt his scōmatibus suo nomine cæteris illuderet, & quidem viris, quales eos magna ex parte existimo, non sine honoris præfatione nominādis, & eo quidem si nō doctioribus, certe (absit inuidia verbo) melioribus, magisq; probatis deo & hominibus. Idem quoque Erasmus in sua cōcionatoria sylua ægrè admodum ferre videtur, si quis monachum appellauerit Augustinum, quem tamen perpetuo & continentia & paupertatis voto fuisse adstrictum inficiari nemo poterit, qui in suorū lectione voluminum vel mediocriter versatus fuerit. Nam quid apertius his Augustini verbis: Episcopus sum, & pauperem me esse nō erubescō. Quare? quia pauper paupertatem seruare promisi. Atque vtinam sibi temperasset ab istis Erasmus, in quibus edendis nihil præter dedecoris aut ignominia notam sibi comparasse potuit, vt qui volens nolens Augustinianæ familiae legibus per sanctè iuratis fuerat adstrictus. Profit quod hic dicimus posteritati, vt saltem pudor auocet reliquos ab huiusmodi impio & irreligioso liuoris ac detractiois exemplo. Est autem hæc sylua, vt de ea aliquid obiter dicam, noua quadam feritate insignis aduersus doctores sacros, vt illud dicere possumus, Egressus est aper de sylua, singularis ferus depastus est eam. Singularem ferum appello, qui omnes præ se aut contemnit, aut mordet, aut lacerat, aut arrodit. **Qui** dam ad declamationes agendas quinam imitandi sint proponit, primas, cæteris longo interuallo sepositis ac semotis, Demostheni ac Ciceroni tribuit. Hoc est verè syluam constituere, hoc est frondosam verborum lenocinio, & ad aures mulcendas magis quam ad excitandos affectus Christiano more fructuosam.

Qui scire debuerat loquendum esse ad cor Hierusalem, quodque in concionibus declamandis post fusam ad dei orationem prora & puppis in zelo consistit: nequando dicatur, Prophetæ tui prædicauerunt tibi falsa & vana, & noluerunt aperire iniquitatem tuam, vt te ad penitentiam prouocarent. Iam quis ignorat Paulum ex professo in concionibus tractandis: qui ad Corinthios priore cap. 2. ait, loquimur non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in doctrina spiritus, spiritualibus spiritualia comparantes. Sed rem totam acu tangit in eo quod mox sequitur, Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus dei. Stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur. Deniq; in hoc totus versatur, vt doceat aut nihil conducere, aut parum habere momenti ad rem euangelicam humanæ sapientiæ lenocinia: quæ potius stupidum ac propria philautia ebrium reddunt concionatorem, quàm afficiant auditorem. Cuius hic vnus scopus esse debet, vt somnolentos excitet, gelu torpentes accendat, & de saxeis, quoad fieri poterit, cerea reddat pectora. Quod minime fieri poterit, dum aures tantum mulcentur, nisi cor ipsum penetraverit vis atque energia verbi.

Nec hoc cõtenta errore viri huius audacia, suæ insuper cæsura temeritate adiungit. Dum enim ab eo recedunt orthodoxorum dotes, vix vnus euadit & alter sine nota & flagello. Origenes nihil attingit affectu. Tertullianus apud hunc censorem nostrum durus & Afer, nec scurrilitatis suspicione carens. Hilarius parum habet gratiæ. Ambrosius nostræ ætati est incommodus, si creditur huic Rhadamantio, ac etiã subobscurus. Hieronymus, quod non nisi presbyter esset, parum in concionando exercitatus. Augustinus, si tamen hunc audimus, numeris similiter definentur plus satis gaudet. Gregorius eadem nota apud hunc innotetur: cum nesciat hic iudex temerarius, quantum possit docendi formula ad mouendos affectus, iuuandamque auditorum memoriam. & tamen hoc ineptum videtur, sed apud ineptos cæcosque & iniquos in hac re iudices. Bernardus arte caret, ad formandum mores non prorsus inutilis, sed monachorum. Gerson totus friget apud hunc: qui vix

nam simili calore aut arsisset, aut certe tepuisset. Thomas naturæ potius debet quàm arti, si quid habet aptitudinis. Reliqua concionatorum turba apud hunc agonothetam, sed in ea re vix elementarium, iam toto est explosa teatro. Sicque nemo morsus huius apri euadere potest, etiã si pulsatus roget, & pugnis bene cæsus adoret, vt liceat paucis cum dentibus inde reuerti. Cùm autem vix vllus ex sacris doctoribus huius momi censuram morsumve effugiat, soli Demosthenes & Cicero ad astra feruntur: adeoque præferuntur cæteris, vt neminem habeant cui conferri possint: cùm tamen, quod ad concionandi negocium pertinet, & ad excitandos ad pœnitentiam animos nemo sit ex toto cœtu enumeratorum vel infimus quidem, qui non plus promoveat negocium Christianum, quàm omnes humanæ professores sapientiæ: cùm isti nihil habeant cum phrasi verbi diuini commune. Isti tantum mulcent prurientes aures: illi vero incendunt etiam penetralia cordis. Hoc agnouit qui dixit, nempe Paulus in Hebreis cap. 4. Viuus est sermo dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsq; ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intètionum cordis. Sic hodie vltro se offerunt temerarij iudices rerum, quas non nouerunt, quas nec extremis quidem digitis vnquam attigerunt. Nam hic mihi dicat Erasmus, quoties ad populum concionem habuerit, quot hominum chiliades ad pœnitentiam adduxerit. Qui tamen editis à se opusculis monachorum centurias non paucas (quod vtinã negari posset) à propriæ professionis auocauit instituto: si non ex industria, certe magnã in hoc præbuit occasionem, dum illis arma parat tuendæ desertionis post desertum ac dissolutum suę professionis vinculum. Iam qui nihil est expertus (de vsu concionandi loquimur) quid scit? Scire autè debuerat, quòd vir simplex ac timens deum zelo dei armatus, etiam si modico humanæ sapientiæ fultus adminiculo plus adferet vna concione prouentus ad excitandos piorū animos, addo etiã & impiorū, q̄ quiuis tota eloquētię panoplia stipatus, aliàs euacuaretur crux Christi, vt Paulus indicat. & id quidem quotidiana docet experientia. Sed probatione quid opus est? Nonne hoc ipsum Lucas docet in

Actis apostolicis? Scriptum enim est, Videntes constanti Petri & Ioannis, comperto quod homines essent sine literis & idiotæ, quasi dicas nihil artis habentes, admirabantur, & nihil poterant contradicere. Curabit igitur concionator, qui modo rem vtiliter gerere volet, vt eos in se recipiat affectus, quos alii infundere cupit. Id quod orationis zelus præsidio assequi poterit. Plus enim profecisse in concionando experientia docuit viros zelo armatos, quam toto eloquentiæ satellitio stipatos. Sed quid opus est verbis, cum nihil aliud doceat Paulus, qui ad Ephesios scribens ait, Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus rectores tenebrarum harum, cõtra spiritualia nequitie in cœlestibus: propterea accipite armaturã dei. Pergit autem describẽs huius armaturæ speciem. State, inquit, succincti lumbos vestros in veritate, & induti loriceam iustitiæ, & calceati pedes in præparationem euangelij pacis: omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Et galeam salutis assumite, & gladium spiritus, quod est verbum dei, per omnem orationem & obsecrationem orantes omni tempore in spiritu, & in ipso vigilantes in omni instantia & obsecratione pro omnibus sanctis, & pro me: vt detur mihi sermo in aperture oris mei cum fiducia, notum facere mysterium euangelij, pro quo legatione fungor in catena. ita vt in ipso audeam, prout oportet me loqui. Hæ scilicet sunt artes, hæc sunt vera concionatoris arma, quibus instruendus est ac munendus Christianus concionator: nisi malit orator esse vaniloquus, carens fructu, solo frondium virore contentus. At huiusmodi oratorem non instruit Paulus: quem tamen, sed falso, ecclesiastem appellat Erasmus. Proinde caueat, ne his Sirenum cantibus indormiat, quisquis concionando salutem animarum inuigilat: ne multum laboris insumens, nihil inde referat prouentus, præter inanes apud quosdam aures popularis flatus: vt olim per figuram accidit sacratissimis Christi discipulis, qui tota nocte laborantes nihil prenderunt, vsque dum mittentes in dexteram nauigij rete, super piscaturæ vberes (& propria expectatione ac labore ampliores) fructus reportarunt. Quandoquidem euntes ibant & flebãt mittẽtes semina sua: veniẽtes aut venerunt portantes

manipulos suos. Et hoc quidē ipsum declarat germana vocabuli ratio. Siquidem coheleth, quem nos ecclesiasten dicimus seu concionatorem, Hebræis congregantem significat: eum nimirum designans, non qui spermologus tantum est aut seminiuerbius, nihil aliud quàm aures demulcens: sed qui viuę vocis ardore & actu auersos à lege dei, ac quodammodo Sirenum cantibus dementatos, ad pœnitentię lineam redire compellit. Vt est in fabulis de Orphæo, qui sua dictione & cantu ingentia ligni robora rupesque faxeas saltare cogebat. Quod nunquam efficiet dictio leniens tantum & mulcens, sed viuua vox & zelo accensa: quæ merito dici possit, lucerna ardens & lucens.

Hic mihi forsan respõdebit Erasmus, Hos ego omnes Christianos authores laudibus non modicis ad sydera tuli, singulorum singulas dotes enumerans. Verum quid prodest laudasse, quem mox sis vituperaturus? An non magis conspicua est vnica in scripto litura, quàm tota etiã à tergo descripta pagina? Quid enim scripsisse iuuat, si mox obscuras quæ scripseris, atra linea? Aut quid prodest pulveri infixisse vestigia, si statim cauda deleantur? Quis nescit laudandum quidem parçè, sed vituperandum parcius. Deniq; quisquis ea quæ suis commendationibus ædificauit, vituperando destruit, quid aliud quàm præuaricatorem se constituit?

Atqui parum decorum quispiam existimabit defunctorum manes insectari, & certamen inire cum vmbri. Huic respondeo id, quod idem ipse Erasmus aduersus Albertum Pium ait, Quid si vmbrae etiam ipsæ post mortem sequunt, & post mortem duratura viris innoxiiis vulnera infigunt? Hoc igitur in se recipiat Erasmus, quod Pio Alberto obiecerat. Iustum quippe est, vt quam in alios legè tulerat, eandem patiatur & ipse. Alioqui ego silendum existimarem, si ipsa quoque maledicta aut improbe scripta silerent. Quod si adhuc apud posteros viuunt, lacerant, mordent, obloquuntur: an mihi non licebit pridem etiam mortuos, & eos quidem illastres & innoxios ab iniuria vindicare: quam reces defunctus intulit, spirante adhuc vulnere? quando & hoc ipsum passim legimus fecisse ecclesię proceres ad retundendam maledictorum aduersus pios memoriã, ne scilicet mor-

bus vt cancer serperet: & vt vulnus acceptum antidoti cuius cautione sanaretur. Licet igitur respondere mortuo adhuc litiganti, & quidem aduersus mortuos. Ignosce lector, quòd in vindicanda Patrũ iniuria fuerim fortasse plurimus: quando hoc ipsum, si non aliud forsã atrocius, tei postulabat indignitas. Ad filum iam redeat oratio.

Tertium iam superest conscendere gradum, quo citius operis fastidium attingamus: quo scilicet demonstrandum est ineluctabili autoritate stabilitas adserciones de colubatu non posse vllis aduersariorum machinis diuelli, sed neque dimoueri. Hic igitur finis erit toni huius secundũ

TOMVS TERTIVS.

*Inanes prorsus hæreticorum calumnias nullo
negocio discutere ac dissoluere.*

VVM ea quæ inconcussa autoritate vniuersi antiquissimo ac receptissimo probata reliquimus, cuius theodidactõ certissima sint factura fidem, quam apud omnes quoque habitura sunt: nisi forte apud quosdam præfractos, & suis iam exæcatos affectibus non desunt tamen, qui impudentium canum more oblatrent, deuoraturi si possint, quem nec arrodere queunt, monastica sacerdotalisve continentia statum. eoque peruenire contendunt frigidissimis quibusdam argutiis iam plus millies fuis ac refuis, vt nihil aliud quàm actum agere videantur, & crambem toties recoctam suggerere. Dicat eorum nihil aliud quàm vomere vt resumant, & resumere vt eorumant ea, quæ à priscis hæreticis prolata, à viris quæ sanctissimis iam pridem sepulta fuerant, volentes ac reuoluentes. Sed omnia frustra, quod exitus ipse docebit. Consilium igitur est fucos ac laruas retegere, reiectas traducere, & quàm vanæ sint quàmque futiles huiusmodi ratiunculae manifesta luce declarare: vt si saltẽ non pudet, vt sunt stupidi omnes huius erroris adsertores: pudeat saltem eos, qui non